

ΠΛΑΤΩΝ

ΠΟΛΙΤΕΙΑ, ΤΟΜΟΣ 4

ΠΛΑΤΩΝ

Πολιτεία, Τόμος 4

http://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=25294179

Πολιτεία, Τόμος 4:

Содержание

ΒΙΒΛΙΟΝ Η'

4

Конец ознакомительного фрагмента.

40

Plato

Πολιτεία, Τόμος 4

BIBΛΙΟΝ Η'

– Ἐστω· εμείναμεν λοιπόν σύμφωνοι, αγαπητέ Γλαύκων, ὅτι εἰς μίαν πολιτείαν, ἡ ὁποία μέλλει νὰ κυβερνάται ἀρίστα, θὰ εἶναι κοινὰ μὲν αἱ γυναῖκες, κοινὰ τὰ τέκνα, κοινὴ ὅλη ἡ ἐκπαίδευσις, κοινὰ ὅλα τὰ ἔργα τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὸν πόλεμον καὶ τὴν εἰρήνην, ἡ δὲ ἀνωτάτη ἀρχὴ θὰ δίδεται εἰς τοὺς ἀναδεικνυομένους ἀρίστους εἰς τὴν φιλοσοφίαν καὶ εἰς τὰ πολεμικά· – Μάλιστα, εμείναμεν σύμφωνοι. – Ἐπίσης παρεδέχθημεν ὅτι ἀφοῦ τοιουτοτρόπως ἐκλεχθῶσιν οἱ ἄρχοντες, θὰ κατοικήσωσι μετὰ τῶν στρατιωτῶν τῶν εἰς οἰκίας τοιαύτας, ὅπως τὰς προείπομεν, κοινὰς δηλαδὴ δι' ὅλους καὶ ὅπου κανεῖς δὲν θὰ ἔχη τίποτε ἰδικόν του· ἐκτὸς δὲ τῆς κατοικίας, ἐνθυμείσαι βέβαια ἀκόμη καὶ τι παρεδέχθημεν καὶ σχετικῶς μετὰ τὴν ἰδιοκτησίαν. – Καὶ βέβαια ἐνθυμούμαι, ὅτι κανεῖς ἀπὸ αὐτοῦ δὲν πρέπει νὰ ἔχη οἰανδὴποτε ἀτομικὴν περιουσίαν, ὅπως συμβαίνει σήμερον· ἀλλ' ὡς ἀθληταί, ποὺ θὰ εἶναι, προωρισμένοι διὰ τὸν πόλεμον καὶ τὴν φρούρησιν τῆς πόλεως, θὰ λαμβάνουν ὡς μισθὸν διὰ τὰς υπηρεσίας τῶν παρὰ τῶν ἄλλων τὴν τροφήν τῶν μόνων, ὅση τοὺς χρειάζεται δι' ἓνα χρόνον,

και θα φροντίζουν αποκλειστικώς διά την ασφάλειαν την ιδικήν των και της πόλεως. – Πολύ σωστά· έλα λοιπόν τώρα, αφού είπαμεν όσα είχαμεν να ειπούμεν δι' αυτά, να ενθυμηθούμεν, πού ευρισκόμεθα, όταν εισήλθαμεν εις αυτήν την παρέκβασιν, διά να αναλάβωμεν την σειράν του λόγου μας.

– Δεν είναι δύσκολον· διότι, όπως και τώρα, εφαινετο ότι είχες τελειώση και τότε τον λόγον περί της πόλεως και κατέληξες εις το συμπέρασμα ότι, διά να είναι αρίστη μία πολιτεία, οφείλει να ομοιάζη με εκείνην, που περιέγραψες, επίσης δε και τέλειος άνθρωπος, εκείνος που θα ωμοίαζε με αυτήν, αν και ημπορούσες, καθώς έλεγες, να δώσης και καλύτερον ακόμη πρότυπον του τελείου ανθρώπου και της πόλεως· επρόσθεσες όμως ότι, αφού αυτή η μορφή της πολιτείας ήτο η αρίστη, όλαι αι άλλαι κατ' ανάγκην είναι ελαττωματικά· καθόσον δε ενθυμούμαι, έλεγες ότι υπάρχουν τέσσερα είδη τοιούτων πολιτειών, τα οποία θα ήξιζε τον κόπον να μελετήση κανείς, διά να ίδη τα ελαττώματά των, καθώς και των ανθρώπων που αντιστοιχούν προς αυτάς, ούτως ώστε, αφού σπουδάσωμεν επιμελώς όλους αυτούς και αναγνωρίσωμεν, ποίος είναι ο καλύτερος και ποίος ο χειρότερος, να είμεθα εις θέσιν να κρίνωμεν αν πράγματι ο πρώτος είναι ο ευτυχέστερος, και ο δεύτερος είναι ο αθλιώτερος, ή εάν το πράγμα έχη διαφορετικά· και ενώ εγώ σε ερωτούσα να μου ειπής, ποία είναι αυτά τα τέσσερα είδη των πολιτειών, μας διέκοψαν

ο Πολέμαρχος και ο Αδείμαντος, και σε ηνάγκασαν τοιουτοτρόπως να κάμης την παρέκβασιν αυτήν, η οποία τώρα ετελείωσε.

– Πολύ σωστά τα ενθυμείσαι. – Κάμε λοιπόν τώρα όπως οι παλαισταί· δόσε μου πάλιν το ίδιον πιάσιμον και απάντησε εις την ιδίαν μου εκείνην ερώτησιν ό,τι επρόκειτο να μου αποκριθής τότε. – Ευχαρίστως, εάν ημπορώ. – Επιθυμώ λοιπόν να ακούσω, ποία είναι τα τέσσερα είδη των πολιτειών, που έλεγες.

– Δεν είναι δύσκολον να το ακούσης· είναι πολύ γνωστά και αι τέσσαρες και με τα ονόματά των· η πρώτη, που επαινείται μάλιστα από τους περισσοτέρους, είναι η Κρητική και η Λακωνική· η δευτέρα, η οποία έρχεται και δευτέρα εις την εκτίμησιν των πολλών, είναι η καλουμένη ολιγαρχία, έχουσα όχι ολίγα ελαττώματα· η τρίτη, όλως διόλου αντίθετος με αυτήν και ολιγώτερον εκτιμωμένη, η δημοκρατία· και τελευταίον η περίφημος δα εκείνη τυραννίς, εντελώς διαφορετική απ' όλας τας άλλας, το τέταρτον και χειρότερον νόσημα διά μίαν πόλιν· αυτά λοιπόν είναι τα τέσσερα είδη των πολιτειών· ή μήπως γνωρίζεις εσύ και καμμίαν άλλην, που να αποτελή ίδιον και σαφώς διακεκριμένον είδος; διότι αι δυναστείαι και αι αγορασταί βασιλείαι και άλλαι τοιαύται ημπορούν να εισέλθουν ως διάμεσοι μορφαί μεταξύ των ανωτέρω, και ευρίσκονται όχι ολιγώτερον συχνά εις τους βαρβάρους, παρά εις τους Έλληνας. – Υπάρχουν πράγματι πολλά και

περίεργα πολιτεύματα τοιαύτα.

– Γνωρίζεις λοιπόν, ότι κατ' ανάγκην θα υπάρχουν και άλλα τόσα είδη ανθρωπίνων χαρακτήρων, όσα και πολιτευμάτων; ή νομίζεις ότι τα πολιτεύματα γίνονται **από δρυν ή από πέτραν**, και όχι από τα ήθη των πολιτών, τα οποία κατά την διεύθυνσιν, που θα λάβουν, θα συμπαρασύρουν και όλα τα λοιπά; – Πραγματικώς από τα ήθη και μόνον. – Αφού λοιπόν υπάρχουν πέντε είδη πολιτευμάτων, δεν πρέπει επίσης να υπάρχουν και πέντε είδη χαρακτήρων της ψυχής; – Πώς όχι; – Και τον μεν χαρακτήρα, ο οποίος αντιστοιχεί προς την αριστοκρατίαν, τον επραγματεύθημεν ήδη, και ορθώς είπαμεν, ότι είναι αγαθός και δίκαιος. – Μάλιστα. – Μετά τούτον λοιπόν πρέπει τώρα να διεξέλθωμεν τους χειροτέρους χαρακτήρας, και εν πρώτοις τον φίλαρχον και φιλόδοξον, ο οποίος αντιστοιχεί προς το πολίτευμα των Λακεδαιμονίων, και ακολούθως τον ολιγαρχικόν και τον δημοκρατικόν και τον τυραννικόν· και αφού αναγνωρίσωμεν τον αδικώτατον εξ όλων, τον αντιπαραβάλωμεν προς τον δικαιοτάτον, διά να ημπορέσωμεν εν τέλει να κρίνωμεν, ποία είναι η σχέσις της ακράτου δικαιοσύνης προς την άκρατον αδικίαν ως προς την ευτυχίαν ή την αθλιότητα του έχοντος, και τοιουτοτρόπως να επιδιώκωμεν ή την αδικίαν, συμφώνως προς τας συμβουλάς του Θρασυμάχου, ή την δικαιοσύνην, συμφώνως με το λογικόν συμπέρασμα που εξάγεται εξ αυτής της συζητήσεως. – Αυτό πράγματι έχομεν

να κάμωμεν.

– Λοιπόν, όπως αρχίσαμεν ήδη να εξετάζωμεν τα ήθη των πολιτειών πριν από τα ήθη των ατόμων, επειδή μας εφάνη η μέθοδος αυτή φωτεινωτέρα, δεν εγκρίνεις να εξακολουθήσωμεν εφαρμόζοντες αυτήν, και αφού εξετάσωμεν κατά πρώτον την φίλαρχον πολιτείαν (διότι δεν γνωρίζω ποίον άλλο όνομα να της δώσω· εκτός εάν ίσως πρέπη να την ονομάσω τιμοκρατίαν ή τιμαρχίαν) να εξετάσωμεν ακολούθως τον άνθρωπον που αντιστοιχεί προς αυτήν, έπειτα την ολιγαρχίαν και τον ολιγαρχικόν άνθρωπον, ύστερον να στραφώμεν και να μελετήσωμεν την δημοκρατίαν και τον δημοκρατικόν, και τελευταίον, αφού εξετάσωμεν το τυραννικόν πολίτευμα και ιδούμεν και την ψυχήν του τυραννικού ανθρώπου, να δοκιμάσωμεν να εκφέρωμεν δικαιολογημένην την κρίσιν μας επί του ζητήματος, που ανελάβαμεν να λύσωμεν; – Μάλιστα, τοιουτοτρόπως θα ήτο σύμφωνος με την λογικήν και η εξέτασις και η κρίσις μας.

– Ας δοκιμάσωμεν λοιπόν πρώτα πρώτα να εξετάσωμεν πώς γίνεται η μετάβασις από την αριστοκρατίαν εις την τιμοκρατίαν· ή δεν είναι απλουστάτη αλήθεια, ότι πάσα μεταβολή εν τω πολιτεύματι προέρχεται από το μέρος το οποίον διαχειρίζεται την αρχήν, όταν τύχη και συμβή καμμία διατάραξις εις αυτό, ενώ, εφ' όσον διατηρή αδιατάρακτον την αρμονίαν του, όσον μικρόν και αν υποτεθή αυτό το μέρος, είναι αδύνατον να επέλθη καμμία

μεταβολή εις την πολιτείαν; – Έτσι είναι πραγματικώς.
– Πώς λοιπόν, Γλαύκων, θα υποστή μεταβολήν η πολιτεία
η ιδική μας; και από πού θα εισχωρήση μεταξύ των
επικούρων και των αρχόντων μας η διχόνοια και προς
αλλήλους και προς τους εαυτούς των; ή θέλεις, καθώς ο
Όμηρος, να επικαλεσθώμεν τας Μούσας να μας ειπούν,
πώς κατά πρώτον ενέπεσε μεταξύ των η έρις και
να φαντασθώμεν ότι μας αποκρίνονται με ένα ύφος
τραγικόν και μεγαλόστομον, ως να σοβαρεύονται και να
σπουδαιολογούν, ενώ θα παίζουν και θα χαριεντολογούν με
ημάς σαν με παιδιά; – Πώς;

– Κατ' αυτόν τον τρόπον περίπου: Δύσκολον βέβαια
είναι μία πόλις, ούτω συγκεκροτημένη, όπως η ιδική σας,
να μετακινηθή· αλλ' αφού παν ό,τι γεννάται υπόκειται
και εις φθοράν, ούτε το πολιτικόν σας αυτό σύνταγμα
θα μείνη εις αιώνα αναλλοίωτον, αλλά θα έλθη ημέρα
να διαλυθή· και ιδού πώς. Υπάρχει, όχι μόνον διά τα
φυτά, που γεννώνται εις τους κόλπους της γης, αλλά
προσέτι και διά τας {???} και τα σώματα των ζώων, που
ζουν επί της επιφανείας αυτής, περίοδος ευφορίας και
αφορίας· συμβαίνει δε τούτο, όταν έκαστον είδος τελειώνη
και ξαναρχίξη τον κύκλον της εξελίξεως αυτού, ο οποίος
είναι βραχύτερος ή μακρότερος, αναλόγως της διαρκείας
της ζωής εκάστου είδους· οι δε ιδικοί σας άρχοντες, τους
οποίους σεις εξεπαιδεύσατε, όσον σοφοί και αν είναι,
δυνατόν να συμβή να μην εννοήσουν ή να μην υπολογίσουν

ακριβώς τας περιόδους αυτὰς τῆς ευφορίας καὶ τῆς ἀγονίας τοῦ εἶδους σας καὶ τοιουτοτρόπως νὰ τοὺς διαφύγῃ ὁ κατάλληλος καιρὸς καὶ νὰ τεκνοποιήσουν, ὅταν δὲν πρέπη· καὶ διὰ μὲν τὰ θεία γένη ἡ περίοδος αὕτη περιλαμβάνεται ἐντὸς ἀριθμοῦ τελείου· διὰ δὲ το ἀνθρώπινον γένος ὑπάρχει ἓνας τοιούτος ἀριθμὸς γεωμετρικὸς, ⁽¹⁾ ὁ ὁποῖος κανονίζει τὴν περίοδον τῶν χειροτέρων καὶ τῶν καλυτέρων γεννήσεων, ὅταν δει ἀπὸ ἀγνοίαν αὐτοῦ, οἱ ἄρχοντές σας συνάψωσιν εἰς ἀκατάλληλον ἐποχὴν τοὺς μεταξὺ τῶν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν γάμους, τότε ἐξ αὐτῶν θα προέλθουν τέκνα ὅχι με καλὰ φυσικὰ οὔτε ευτυχισμένα. Καὶ θα ἐγκαταστήσουν μὲν τοὺς καλυτέρους μεταξὺ αὐτῶν εἰς τὴν ἀρχὴν οἱ προκάτοχοι, ἐπειδὴ ὅμως θα εἶναι ἀνάξιοι νὰ τοὺς διαδεχθοῦν, θα ἀρχίσουν πρῶτα πρῶτα νὰ παραμελοῦν τὴν φροῦρῃσίν μας, μὴ δίδοντες τὴν δέουσαν σημασίαν εἰς τὰ τῆς μουσικῆς [ἀκολουθῶς δὲ καὶ εἰς τὴν γυμναστικὴν]· ἐνεκα τούτου οἱ νέοι μας θα γίνουν ἀμουςότεροι· καὶ ὅσοι ἐξ αὐτῶν γίνουν κατόπιν ἄρχοντες δὲν θα ἔχουν τὴν προσήκουσαν ικανότητα νὰ διακρίνουν τὰ κατὰ τὸν Ἡσίοδον γένη, πού παρεδέχθημεν καὶ ἡμεῖς,

¹ Πρόκειται ἐδῶ περὶ τοῦ πολυθρυλήτου **Πλατωνικοῦ ἀριθμοῦ**, περὶ τοῦ οὐοίου ἐγράφησαν καὶ παρὰ τῶν ἀρχαίων καὶ τῶν νεωτέρων. Τὰ υπομνήματα τὸν Πρόκλου Π,36 κ. ε. ἐκδ. Kroll δὲν συνετέλεσαν καὶ πολὺ εἰς τὴν ἀκριβὴ ἐξήγησιν τοῦ σχετικοῦ χωρίου, τοῦ οὐοίου τὴν μετάφρασιν καὶ ἡμεῖς οὔτε καν ἐπεχειρήσαμεν. – Ἀς προσέξῃ ἐδῶ ἀκόμη ὁ ἀναγνώστης εἰς κάποιαν ἀναλογίαν, μακρυνὴν βέβαια, πού ὑπάρχει μεταξὺ τῆς πλατωνικῆς θεωρίας τῶν «περιτροπῶν» καὶ τῆς αἰωνίας ἐπαναφορᾶς τοῦ Νίτσε.

το χρυσούν, το αργυρούν, το χαλκούν και το σιδηρούν· επειδή δε θα ανακατωθούν το σιδηρούν με το αργυρούν, και το χαλκούν με το χρυσούν, θα επέλθη ανομοιότης και ανάρμοστος ανωμαλία, ελαττώματα τα οποία, όπου και αν παρουσιάζονται, γεννούν πάντα τον πόλεμον και την έχθραν. – Και πολύ σωστά θα ειπούμεν ότι μας απεκρίθησαν αι Μούσαι. – Κατ' ανάγκην, αφού βέβαια είναι Μούσαι. – Ας ιδούμεν λοιπόν τι λένουν και παρακάτω.

– Αφού άπαξ προέκυψεν η διχόνοια μεταξύ των, αφ' ενός μεν τα δύο γένη, το χαλκούν και το σιδηρούν, ήρχισαν να τρανούν προς τον πλουτισμόν και την απόκτησιν γης και οικιών και χρυσίου και αργύρου, τα δε δύο άλλα πάλιν αφ' ετέρου, το χρυσούν και το αργυρούν, επειδή αυτά δεν είχαν έλλειψιν, αλλ' ήσαν εκ φύσεως πλούσια, εξηκολούθουν να σύρουν τας ψυχάς προς την αρετήν και την αρχαίαν εν γένει κατάστασιν· μετά πολλούς τέλος αγώνας και διαμάχας, συνεβιβάσθησαν να μοιράσουν μεταξύ των την γην και τας κατοικίας, να υποδουλώσουν δε εκείνους, που εφρούρουν πριν, και τους οποίους ελευθέρους όντας τους εθεώρουν φίλους και τροφούς των, και να τους καταστήσουν τώρα περιοίκους και οικέτας των, μόνοι των δε πλέον να έχουν την φροντίδα του πολέμου και της κοινής ασφαλείας. – Από αυτό πράγματι μου φαίνεται, πως ήρχισεν η μετάβασις. – Αυτό δε το νέον πολίτευμα δεν θα είναι κάτι τι μεταξύ αριστοκρατίας και ολιγαρχίας; – Βεβαιότατα.

– Κατ' αυτόν λοιπόν τον τρόπον θα επέλθη η

μεταπολίτευσις· ὁποῖα δε τις θα εἶναι τώρα ἡ νέα διοίκησις; δεν εἶναι φανερόν ὅτι, ἀφ' ενός μεν θα διατηρήσῃ μερικὰ ἀπὸ το παλαιόν πολίτευμα, ἄλλα δε θα πάρῃ ἀπὸ τὴν ὀλιγαρχίαν, αφοῦ κείται μετὰ τῶν δύο, ἀφ' ἐτέρου δε θα ἔχῃ κάτι ὅλως διόλου ξεχωριστόν καὶ ἰδικόν της; – Ἔτσι εἶναι. – Δεν θα διατηρήσῃ λοιπόν ἡ τάξις τῶν προμάχων ἀπὸ μεν τὴν αριστοκρατίαν τὸν πρὸς τοὺς ἄρχοντας σεβασμόν, τὴν ἀποχὴν ἀπὸ τῆς γεωργίας καὶ τῶν χειρωνακτικῶν ἐργασιῶν καὶ ἐν γένει ὅλων τῶν προσοδοφόρων ἐπαγγελμάτων, τὸ σύστημα τῶν κοινῶν συσσιτίων, τὴν ἐπιμέλειαν τῆς γυμναστικῆς καὶ τῶν πολεμικῶν γυμνασίων καὶ ὅλα τα τοιαῦτα; – Ναι. – Ξεχωριστὰ δε ἰδικὰ της δεν θα ἔχῃ τὸν φόβον νὰ ἀνυψῶνῃ εἰς τὰ ἀνώτατα ἀξιώματα τοὺς σοφοὺς, ἐπειδὴ δεν θα εὐρίσκη πλέον εἰς τοὺς κόλπους τῆς τοιούτους ἀνθρώπους μονομερεῖς καὶ ἀποκλειστικούς, ἀλλὰ μικτοὺς; καὶ ἐπομένως δεν θα ἀποκλίνῃ πρὸς ἀνθρώπους μᾶλλον θυμοειδεῖς καὶ ὀλιγώτερον μορφωμένους, καὶ γεννημένους μᾶλλον διὰ τὸν πόλεμον παρά διὰ τὴν εἰρήνην; καὶ δεν θα δίδῃ μεγαλυτέραν ἀξίαν εἰς τὰ στρατηγήματα καὶ τοὺς δόλους τοῦ πολέμου, τὸν ὁποῖον θα θεωρῇ ὡς τὴν μοναδικήν της πάντοτε ἐνασχόλησιν; – Ναι. – Ἐπομένως θα εἶναι οἱ τοιοῦτοι ἀπληστοὶ χρημάτων, ὅπως συμβαίνει εἰς τὰς ὀλιγαρχίας, καὶ θα λατρεύουν μανιωδῶς ἐν κρυπτῷ καὶ παραβύστῳ τὸν χρυσόν καὶ τὸν ἄργυρον, αφοῦ θα ἔχουν ἴδια ταμεῖα καὶ θησαυροφυλάκια, ὅπου

θα τα φυλάττουν κρυμμένα, επίσης δε και κατοικίας απομονωμένας, αληθινάς φωλεάς ιδικάς των, όπου θα κάμνουν μεγάλα έξοδα και σπατάλην με γυναίκας και με οποίους άλλους θέλουν. – Σωστότατα. – Επομένως θα είναι φιλάργυροι μεν διά τα ιδικά των χρήματα, αφού θα τα λατρεύουν και θα τα φυλάττουν κρυφά, σπάταλοι όμως διά τα ξένα, από την επιθυμίαν να ικανοποιούν τα πάθη των· παραδεδομένοι δε κρυφίως εις όλας τας ηδονάς, θα κυττάζουν πώς να διαφύγουν τον νόμον, σαν άτακτα παιδιά τον πατέρα των, εξ αιτίας της ανατροφής των, η οποία στηρίζεται εις την βίαν και όχι εις την πειθώ, επειδή παρημελήθη η Μούσα η αληθινή των λόγων και της φιλοσοφίας, και επροτιμήθη η γυμναστική αντί της μουσικής. – Όλως διόλου πράγματι είναι ανακατωμένη αυτή η πολιτεία με καλά και με κακά. – Ανακατωμένη, μάλιστα· ένα δε μόνον είναι καθαρόν και διαφανέστατον εις αυτήν, αφού επικρατεί το θυμοειδές, η φιλαρχία και η φιλοδοξία. – Και πάρα πολύ μάλιστα.

– Αυτή λοιπόν είναι η αρχή και η μορφή του πολιτεύματος τούτου, το οποίον, εννοείς, περιωρίσθην να σχεδιαγραφήσω απλώς και όχι να επεξεργασθώ τελείως, επειδή αρκεί και τόσον διά να γνωρίσωμεν τον δικαιότατον και τον αδικώτατον άνθρωπον, που ζητούμεν, θα ήτο δε εξ άλλου και ατελείωτον το έργον, αν ηθέλαμεν να διέλθωμεν όλα τα πολιτεύματα, χωρίς να παραλείπωμεν καμμίαν λεπτομέρειαν. – Και πολύ σωστά.

– Ποίος λοιπόν είναι ο άνθρωπος, που αντιστοιχεί προς αυτό το πολίτευμα; πώς μορφούνται και ποίος είναι ο χαρακτήρ του; – Τον φαντάζομαι, διέκοψεν ο Αδείμαντος, να παρομοιάζη κάπως με τον Γλαύκωνα αυτόν, όσον αφορά τουλάχιστον την φιλοδοξίαν. – Ίσως κατά τούτο μόνον· μου φαίνεται όμως ότι διαφέρει κατά πολλά άλλα. – Ποία; – Εν πρώτοις πρέπει να είναι εκείνος αυθαδέστερος και κάπως αμουσότερος, αν και θα αγαπά την μουσικήν· θα αγαπά επίσης τους λόγους και τα ακροάματα, δεν θα έχη όμως ο ίδιος καμμίαν ρητορικήν ιδιοφυίαν· προς τους δούλους θα είναι σκληρός, αντί να τους περιφρονή, όπως εκείνοι που έλαβαν την τελείαν ανατροφήν, προς τους ελευθέρους ήμερος και προς τους άρχοντας ευπειθέστατος· φίλαρχος δε και φιλόδοξος επί πάσι, θα επιζητή τα αξιώματα όχι χάρις εις την ρητορικήν του ικανότητα, αλλά χάρις εις την πολεμικήν του αξίαν και τα πολεμικά του κατορθώματα, και θα είναι επομένως μανιώδης διά τας σωματικές ασκήσεις και το κυνήγιον. – Αυτά αλήθεια θα είναι τα ήθη του ανθρώπου εκείνης της πολιτείας. – Αλλά ακόμη ο τοιούτος, εφ' όσον μεν είναι νέος, ίσως να περιφρονή τα χρήματα, όσον όμως προχωρή η ηλικία, θα του αναπτύσσεται επί μάλλον και μάλλον και το πάθος αυτό, διότι και εκ φύσεως μετέχει της φιλοχρηματίας και διότι και η αρετή του δεν είναι καθαρά και ακεραία, επειδή εξ αρχής εστερήθη του αρίστου αυτής φύλακος. – Τίνος; ηρώτησεν ο Αδείμαντος. – Της διαλεκτικής, συνδυασμένης με την μουσικήν διότι

μόνον αυτή μπορεί να διασώση την αρετήν καθ' όλον τον βίον εις την καρδίαν εκείνου, που την κατέχει. – Καλά λέγεις. – Τοιούτος λοιπόν είναι και ο χαρακτήρ του νέου, ο οποίος ομοιάζει με το τιμοκρατικόν πολίτευμα. – Πράγματι.

– Ιδού δε τώρα κατά ποίον τρόπον σχηματίζεται συμβαίνει ο νέος μας να έχη πατέρα κατοικούντα εις πόλιν κακώς κυβερνωμένην, ο οποίος αποφεύγει τας τιμάς και τα αξιώματα και όλας τας ενοχλήσεις που συνεπάγουν και προτιμά να μην έχη καμμίαν θέσιν εις την πόλιν, φθάνει να έχη εξησφαλισμένην την ησυχίαν του. – Λοιπόν πώς διαπλάσσεται ο χαρακτήρ του υιού; – Ακούει εν πρώτοις την μητέρα του να δυσανασχετή και να παραπονήται διαρκώς, διότι ο σύζυγός της δεν είναι από τους επισήμους και δι' αυτό δεν έχει και αυτή καμμίαν κοινωνικήν σειράν μεταξύ των άλλων γυναικών, διότι τον βλέπει να μη φροντίζει καθόλου να αυξήση την περιουσίαν του και να προτιμά να υφίσταται ανάνδρως κάθε ζημίαν των συμφερόντων του, παρά να έχη ανακατώματα και διαφοράς εις τα δικαστήρια, να ενασχολήται μόνον περί του εαυτού του, να δεικνύη δε τελείαν αδιαφορίαν περί αυτής· καθημερινώς λοιπόν την ακούει να επαναλαμβάνη και να λέγη, ότι ο πατέρας του δεν είναι άνδρας, ότι δεν είναι καμμιά προκοπή από αυτόν, και όλα τα τέτοια που συνηθίζουν να ψάλλουν αι γυναίκες εις αυτάς τας περιστάσεις. – Αυτό το έχουν πραγματικώς αι γυναίκες, είπεν ο Αδείμαντος. – Γνωρίζεις δε ακόμη ότι και οι υπηρέται της οικίας, θέλοντες να

δείξουν ζήλον και ενδιαφέρον διά τον υιόν του κυρίου των, του ομιλούν ενίοτε κρυφίως με την ιδίαν γλώσσαν, και όταν παραδείγματος χάριν βλέπουν, ότι ο πατέρας του δεν έρχεται εις βοήθειάν του, ή διά να πληρώση κανένα του χρέος, ή διά να ξεμπλέξη από καμμιά βρωμοδουλειά, τον συμβουλεύουν και τον παρακινούν, όταν μεγαλώση, να κυνηγά τους εχθρούς του και να μην αφήνη να του πατούν το δίκιο και να είναι περισσότερον άνδρας από τον πατέρα του· και όταν εξέρχεται έξω όλο τα ίδια ακούει, και βλέπει ότι, όσοι περιορίζονται εις το έργον των, θεωρούνται ηλίθιοι και παραγκωνίζονται, ενώ όσοι κάθε άλλο κυττάζουν παρά την δουλειάν των, τιμώνται και δοξάζονται. Τότε λοιπόν ο νέος, όσον από το ένα μέρος βλέπει και ακούει αυτά, από το άλλο όμως πάλιν ακούει τους λόγους του πατέρα του και βλέπει πόσον η διαγωγή του και ο τρόπος του διαφέρει από τους άλλους, αισθάνεται τον εαυτόν του να τον τραβούν και από τα δύο μέρη, διότι ενώ ο πατέρας του καλλιεργεί και ενισχύει το λογιστικόν μέρος της ψυχής του, οι άλλοι απεναντίας του εξάπτουν το επιθυμητικόν και το θυμοειδές· και επειδή το φυσικόν του δεν είναι κακόν, αλλά απλώς έχει παρασυρθή από κακάς συναναστροφάς, ελκόμενος και από τα δύο μέρη, καταντά να πάρη τον μέσον δρόμον και να παραδώση πάσαν επί του εαυτού του εξουσίαν εις το θυμοειδές και φιλόνηκον μέρος της ψυχής του, το οποίον επίσης είναι το μέσον μεταξύ του λογιστικού και του επιθυμητικού· και τοιουτοτρόπως έγινε

άνθρωπος φιλόδοξος και υψηλόφρων. – Μου φαίνεται ότι πολύ καλά εξήγησες την γένεσιν αυτού του χαρακτήρος. – Έχομεν λοιπόν το δεύτερον είδος του πολιτεύματος και του ανθρώπου; – Το έχομεν. – Κατόπιν από αυτόν, δεν θα μεταβώμεν, καθώς λέγει ο Αισχύλος, εις «**άλλον τώρα σ' άλλη κληρωμένο πόλη**» ⁽²⁾ ή μάλλον πρώτα εις άλλο πολίτευμα, διά να ακολουθήσωμεν την τάξιν; – Εννοείται. – Το πολίτευμα που έρχεται, καθώς νομίζω, κατόπιν είναι η **ολιγαρχία**. – Και ποίαν μορφήν του πολιτεύματος ονομάζεις ολιγαρχίαν; – Το πολίτευμα το οποίον στηρίζεται επί της περιουσίας των πολιτών και εις το οποίον λαμβάνουν μέρος μόνον οι πλούσιοι, αποκλείονται δε οι πτωχοί. – Ενόησα. – Λοιπόν δεν πρέπει πρώτον να ειπούμεν πώς γίνεται η μετάβασις από την τιμοκρατίαν εις την ολιγαρχίαν; – Ναι. – Και τυφλός όμως το βλέπει, υποθέτω, πώς γίνεται. – Πώς; – Ο χρυσός ο συσσωρευόμενος εις τα ιδιωτικά ταμεία των πολιτών, είναι εκείνος που επιφέρει την καταστροφήν του πολιτεύματος· διότι πρώτον μεν δημιουργούν δαπάνας δια τους εαυτούς των και επομένως παραχαράττουν τον νόμον και αυτοί και αι γυναίκες των. – Φυσικά. – Έπειτα, νομίζω, το παράδειγμα αυτών ωθεί και τους άλλους να τους μιμηθούν και δεν αργούν να γίνουν όλοι οι ίδιοι. – Βεβαίως. – Ακολούθως το πάθος του χρηματισμού τους κυριεύει ολοένα και

² Ο στίχος του Αισχύλου είναι: λέγε άλλον τώρα σ' άλλες κληρωμένο πύλες. Επτ. Θήβ. σελ. 24 ημετέρας μεταφράσεως εκδ. Φέξη.

περισσότερον, και όσο δίδουν μεγαλυτέραν εκτίμησιν εις τον πλούτον, τόσον εκπίπτει η αξία της αρετής· διότι πραγματικώς η αρετή και ο πλούτος δεν έχουν τοιαύτην διαφοράν μεταξύ των, ώστε αν τα βάλωμεν εις τας δύο πλάστιγγας του ζυγού, όσον ανεβαίνει το ένα τόσον θα κατεβαίνει το άλλο; – Και βέβαια. – Όστε εφ' όσον τιμώνται εις την πόλιν τα πλούτη και οι πλούσιοι, επί τοσούτον θα περιφρονούνται η αρετή και οι χρηστοί άνθρωποι. – Αυτό είναι φανερόν. – Επιδιώκεται όμως πάντοτε ένα πράγμα που το εκτιμούν, απεναντίας δε παραμελείται εκείνο που περιφρονούν. – Έτσι είναι. – Όστε από φιλόδοξοι και φιλότιμοι που ήσαν εις την τιμοκρατίαν, καταντούν εις το τέλος να γίνουν φιλοχρήματοι και άπληστοι, και τον μεν πλούσιον εγκωμιάζουν και θαυμάζουν και ανυψώνουν εις τα αξιώματα του κράτους, τον δε πτωχόν περιφρονούν. – Αναμφιβόλως.

– Τότε λοιπόν θεσπίζουν διά νόμου ως όρον της συμμετοχής εις την εξουσίαν το ποσόν της περιουσίας, περισσότερο ή ολιγώτερον αναλόγως του βαθμού της ολιγαρχίας, αποκλείοντες της αρχής πάντας, όσων η περιουσία δεν ανέρχεται εις το ορισθέν τίμημα· όλα δε αυτά ή τα επιβάλλουν διά της βίας και των όπλων, ή και απλώς επισείοντες τον φόβον αναγκάζουν και τους άλλους να τα παραδεχθούν· ή δεν είναι έτσι; – Έτσι. – Ιδού λοιπόν εν συντόμω πώς λαμβάνει την σύστασίν του αυτό το πολίτευμα. – Μάλιστα· αλλά ποία είναι τα ήθη του και τα ελαττώματα,

τα οποία είπαμεν ότι έχει;

– Πρώτον πρώτον αυτός ο θεμελιώδης όρος του πολιτεύματος· διότι, επέ μου, τι θα συνέβαιναν, αν εξελέγοντο οι κυβερνήται των πλοίων επί τη βάσει της περιουσίας των, και απεκλείετο ο πτωχός, με όλην την μεγαλυτέραν εμπειρίαν που θα είχεν εις τα ναυτικά; – Πάρα πολύ κακά θα επήγαινε τότε η τοιαύτη ναυτιλία. – Δεν θα συνέβαινε δε το ίδιον προκειμένου και διά κάθε άλλην αρχήν; – Υποθέτω. – Εκτός ίσως διά την αρχήν της πόλεως· ή και δι' αυτήν επίσης; – Δι' αυτήν ίσα ίσα περισσότερο από κάθε άλλην, αφού είναι το δυσκολώτατον και σπουδαιότατον είδος της αρχής. – Όστε αυτό το μέγιστον ελάττωμα έχει εν πρώτοις η ολιγαρχία. – Φαίνεται.

– Αλλά τι; αυτό το άλλο σου φαίνεται τάχα μικρότερον; – Το ποίον; – Ότι κατ' ανάγκην η ολιγαρχική πόλις δεν είναι μία, αλλά δύο, η μία μεν των πτωχών και η άλλη των πλουσίων, οίτινες κατοικούν μεν ομού, θέλουν δε το κακόν οι μεν των δε. – Δεν είναι, μα την αλήθειαν, μικρότερον. – Αλλ' ακόμη δεν είναι και αυτό καλόν, ότι δεν ημπορούν ίσως να κάμουν και πόλεμον, διότι είναι ηναγκασμένοι ή να οπλίσουν προς τούτο το πλήθος, οπότε θα εφοβούντο αυτό μάλλον ή τους εχθρούς, ή να μην το χρησιμοποιήσουν καθόλου, οπότε θα εφαινοντο πραγματικώς ολιγαρχικοί εις την μάχην, εκτός του ότι οι πλούσιοι δεν εννοούν και να συνεισφέρουν χρήματα, αφού είναι φιλάργυροι. – Αλήθεια δεν είναι καλόν. – Τι δε; εκείνο που κατεδικάσαμεν

προηγούμενως, να καταγίνωνται δηλαδή οι ίδιοι εις πολλά έργα συγχρόνως και να είναι μαζί και γεωργοί και έμποροι και πολεμισταί, όπως συμβαίνει εις αυτήν την πολιτείαν, σου φαίνεται τάχα πως είναι σωστόν; – Καθόλου μάλιστα.

– Βλέπε τώρα, αν απ' όλα αυτά τα κακά το μεγαλύτερον δεν εμφανίζεται κατά πρώτον εις αυτήν την πολιτείαν. – Το ποίον; – Ότι επιτρέπεται εις τον καθένα να εκποιήση όλην του την περιουσίαν, και εις ένα άλλον να την αγοράση από αυτόν, και εκείνος που την επώλησε να παραμένη εις την πόλιν, χωρίς να είναι πλέον τίποτε δι' αυτήν, ούτε έμπορος, ούτε τεχνίτης, ούτε ιππεύς, ούτε οπλίτης, αλλά να ονομάζεται απλώς πτωχός και άπορος. – Έχεις δίκαιον. – Δεν εμποδίζεται λοιπόν αυτό εις τας ολιγαρχικάς πολιτείας· διότι αλλέως δεν θα ήταν οι μεν υπέρπλουτοι, οι δε πάμπτωχοι. – Σωστά. – Πρόσεξε ακόμη και εις αυτό· όταν, καθ' όν καιρόν ήτο πλούσιος, εξώδευεν αλύπητα ο τοιούτος, είχε από αυτό καμμίαν ωφέλειαν η πολιτεία; εθεωρείτο τότε ένας από τους αρχηγούς της, ή πράγματι δεν ήτο ούτε άρχων ούτε υπηρέτης, αλλ' απλώς εξοδευτής των ετοίμων; – Όπως το λέγεις· δεν ήτο τίποτε άλλο παρά εξοδευτής. – Θέλεις λοιπόν να τον ονομάσωμεν αυτόν, όπως είναι ο κηφήν εις την κυψέλην νόσημα του σμήνους, τοιουτοτρόπως και αυτός νόσημα της πόλεως; – Ακούς εκεί δεν θέλω; – Όμως, ω Αδείμαντε, τους μεν πτερωτούς κηφήνας ο θεός τους έκαμε δίχως κέντρον, ενώ από αυτούς τους δίποδας κηφήνας, εις μερικούς μεν δεν έδωσεν

επίσης κέντρον, εις άλλους όμως έδωσε και πολύ φοβερόν μάλιστα· και αυτοί μεν που δεν έχουν, αποθνήσκουν εις τα γηρατειά των πτωχοί, από δε τους άλλους γίνονται όλοι εκείνοι, που ονομάζονται κακούργοι· δεν είναι αλήθεια; – Βεβαιότατα. – Είναι λοιπόν φανερόν, ότι εις μίαν πόλιν, όπου θα ιδής πτωχούς, υπάρχουν κρυμμένοι το δίχως άλλο κλέπται και λωποδύται και ιερόσυλοι και εν γένει εργάται πάσης τοιαύτης κακίας. – Φανερόν. – Τι λοιπόν; εις τας ολιγαρχουμένας πόλεις υπάρχουν πτωχοί; – Σχεδόν όλοι οι κάτοικοι εκτός των αρχόντων. – Πώς λοιπόν να μη πιστεύωμεν, ότι θα υπάρχουν εις αυτάς και πλήθος κακούργοι με κέντρα, τους οποίους φροντίζουν οι άρχοντες και συγκρατούν διά της βίας; – Βεβαίως. – Και από ποίαν άλλην αφορμήν προέρχεται τούτο, παρά από την απαιδευσίαν και την κακήν ανατροφήν και από την ελαττωματικήν σύστασιν της πολιτείας; – Από καμμίαν άλλην. – Τοιαύτη τις λοιπόν σχεδόν είναι η ολιγαρχουμένη πόλις και αυτά τα ελαττώματά της, ίσως δε και περισσότερα. – Μάλιστα. – Και ας θεωρήσωμεν επομένως τελειωμένην την απεικόνισιν και αυτής της πολιτείας, την οποίαν ονομάζουν ολιγαρχίαν και της οποίας οι άρχοντες γίνονται επί τη βάσει της περιουσίας· τώρα ας εξετάσωμεν και τον άνθρωπον, που της είναι όμοιος, και πώς σχηματίζεται και ποίος είναι ο χαρακτήρ του. – Ας ίδωμεν. – Δεν σου φαίνεται, ότι κατ' αυτόν τον τρόπον μεταπίπτει από του τιμοκρατικού εκείνου εις τον

ολιγαρχικόν; – Πώς; – Ο υιός από την παιδικήν του ηλικίαν κατά πρώτον μεν φιλοτιμείται να μιμηθή τον πατέρα του και να βαδίσῃ ἐπὶ τα ἴχνη του· ἀλλ' ἀκολουθῶς, ὅταν ἰδῇ ἔξαφνα, ὅτι ὁ πατέρας του προσέκρουσεν εἰς τὴν πόλιν, ὅπως ἐπάνω εἰς βράχον, καὶ αφοῦ ἔκαμε ἀβαρίαν καὶ τῆς περιουσίας του καὶ τοῦ εαυτοῦ του, κατὰ τὴν διαχείρισιν εἴτε στρατηγίας τινός ἢ καμμιᾶς ἄλλης ἀρχῆς, ἔπεσε εἰς τὰ δικαστήρια καὶ εἰς τὰ νύχια τῶν συκοφαντῶν, καὶ κατεδικάσθη ἢ εἰς θάνατον ἢ εἰς ἐξορίαν ἢ εἰς τὴν στέρησιν τῶν πολιτικῶν του δικαιωμάτων καὶ τὴν δήμευσιν τῆς περιουσίας του, – Ὅπως συμβαίνει φυσικά. – Ὅταν, λέγω, ἰδῇ ὅλα αὐτὰ καὶ πάθῃ καὶ φοβηθῇ τὰ ἴδια καὶ διὰ τὸν εαυτὸν του, τότε, νομίζω, καὶ αὐτὸς κρημνίζει κατακέφαλα ἀπὸ τὸν θρόνον τῆς ψυχῆς του τὴν φιλοδοξίαν καὶ τὸ θυμοειδές ἐκεῖνο, καὶ ταπεινωθεὶς ἀπὸ τὴν πτωχείαν δὲν σκέπτεται ἄλλο παρὰ πῶς νὰ κάμῃ περιουσίαν, καὶ κατὰ μικρὸν με πολλὰς στερήσεις, μεγάλην οικονομίαν καὶ ἀδιάκοπον ἐργασίαν τὸ κατορθώνει· δὲν νομίζεις λοιπὸν τότε, ὅτι εἰς ἐκείνον τὸν θρόνον, ἀπὸ τοῦ οὐοῖον ἐδίωξε τὴν φιλοδοξίαν, θὰ ἀναβιβάσῃ τὴν φιλοχρηματίαν καὶ τὸ ἐπιθυμητικόν, τὸ οὐοῖον θὰ ἀνακηρύξῃ μέγαν βασιλέα του καὶ θὰ τοῦ φορέσῃ τιάρας καὶ στρεπτούς καὶ ἀκινάκας; – Το πιστεύω. – Το δὲ λογιστικόν βέβαια καὶ τὸ θυμοειδές θὰ τὰ ρίψῃ χάμω δούλους καὶ υποπόδια ἐκατέρωθεν τοῦ θρόνου του, καὶ εἰς μεν τὸ ἓνα δὲν θὰ ἐπιτρέπῃ νὰ σκέπτεται καὶ νὰ συλλογίζεται τίποτε ἄλλο, παρὰ πῶς θὰ κάμῃ ἀπὸ

ολιγώτερα περισσότερα τα χρήματά του, το δε άλλο πάλιν τίποτε να μη θαυμάζει και τιμά παρά τον πλούτον και τους πλουσίους και να μην έχη άλλην φιλοδοξίαν παρά την απόκτησιν χρημάτων και οτιδήποτε άλλο οδηγεί προς τούτο. – Δεν υπάρχει άλλη μετάβασις τόσον ταχεία και ισχυρά δι' ένα νέον, όσον από την φιλοδοξίαν εις την φιλοχρηματίαν. – Αυτός λοιπόν δεν είναι ο ολιγαρχικός; – Η μεταβολή τουλάχιστον που τον έκαμε τοιούτον είναι ομοία με την μεταβολήν, εκ της οποίας προήλθεν η ολιγαρχία. – Ας εξετάσωμεν λοιπόν αν είναι όμοιος με αυτήν. – Ας το εξετάσωμεν.

– Πρώτη λοιπόν ομοιότης δεν είναι, ότι εκτιμά τα χρήματα περισσότερον από κάθε άλλο; – Πώς όχι; – Έπειτα, ότι είναι φειδωλός και εργατικός και δεν ικανοποιεί παρά μόνον τας απολύτους ανάγκας και επιθυμίας του και απαγορεύει κάθε άλλην δαπάνην εις τον εαυτόν του και υποδουλώνει όλας τας άλλας επιθυμίας του ως ματαίαις. – Πραγματικώς. – Είναι επομένως βρωμερά γλίσχρος, αφού ζητεί από το κάθε τι να κερδίση, με μίαν λέξιν άνθρωπος θησαυροποιός, από εκείνους δα που θαυμάζει το πλήθος· ή δεν είναι αυτός, που ομοιάζει με το ολιγαρχικόν πολίτευμα; – Μάλιστα, διότι και από τα δύο μέρη τα χρήματα είναι που έχουν την μεγαλυτέραν αξίαν και εκτίμησιν. – Διά τον λόγον, ότι καμμίαν προσοχήν, υποθέτω, δεν έδωσεν ο τοιούτος άνθρωπος διά την μόρφωσίν του. – Και εγώ το υποθέτω, διότι άλλως δεν θα ελάμβανεν ένα οδηγόν

τυφλόν και δεν θα τον εξετίμα τόσο. – Πολύ ωραία το είπες· πρόσεχε δε τώρα εις αυτό· δεν θα έχωμεν δίκαιον να ειπούμεν, ότι η παιδεία του εγέννησεν επιθυμίας ως του κηφήνος, άλλας μεν πτωχικάς, άλλας δε κακούργους, τας οποίας μόλις και μετά βίας προσπαθεί να συγκρατή, – Μάλιστα. – Και γνωρίζεις πού θα ίδης εκδηλουμένας τας κακούργους διαθέσεις των; – Πού; – Όταν αναλάβουν έξαφνα την επιτροπείαν ορφανών, ή τίποτε άλλο ανάλογον, που θα έχουν όλην την ελευθερίαν να καταχρασθούν και να αδικήσουν. – Αλήθεια λέγεις. – Δεν είναι λοιπόν εκ τούτου φανερόν ότι εις τας άλλας του συναλλαγάς, εις τας οποίας ευδοκιμεί θεωρούμενος έντιμος και δίκαιος κατορθώνει, με όχι μικράν επιβολήν επί του εαυτού του να συγκρατήση τας αγρίας επιθυμίας που κρύπτει μέσα του, όχι διότι είναι πεπεισμένος ότι αυτό είναι καλύτερον, ούτε διότι τας χαλιναγωγεί διά του ορθού λόγου, αλλ' εξ ανάγκης και από φόβον, διότι τρέμει μήπως χάση και την άλλην περιουσίαν; – Αναμφιβόλως. – Αλλ' όταν πρόκειται να εξοδεύσουν τα ξένα χρήματα, τότε μα την αλήθειαν, φίλε μου, θα ανακαλύψης εις τους πλείστους εξ αυτών κεκρυμμένας τας φυσικάς εκείνας επιθυμίας του κηφήνος. – Και εις τον υπέρτατον μάλιστα βαθμόν. – Ο τοιούτος λοιπόν άνθρωπος δεν θα είναι απηλλαγμένος εσωτερικών στάσεων, ούτε θα είναι ένας, αλλά διπλούς, διότι αι καλύτεραι και αι χειρότεραι επιθυμιαί, που έχει μέσα του, θα πολεμούν μεταξύ των, θα υπερισχύουν όμως

οπωσδήποτε αι καλύτεραι. – Έτσι είναι. – Διά τούτο δε νομίζω θα τηρή ο τοιούτος τα εξωτερικά τουλάχιστον προσχήματα καλύτερα από πολλούς άλλους· η αληθινή όμως αρετή, η οποία προέρχεται από την εσωτερική ομόνοιαν και αρμονίαν της ψυχής, θα είναι βέβαια πράγμα τελείως άγνωστον δι' αυτόν. – Το πιστεύω. – Προκειμένου δε περί ευγενούς αμίλλης μεταξύ των πολιτών, ή διά καμμίαν νίκην, ή δι' ό,τι άλλο από τα ωραία αγωνίσματα της φιλοτιμίας, ο φιλοχρήματος κάθε άλλο παρά να λαμβάνη ενεργητικόν μέρος εις αυτά, διότι δεν θέλει να εξοδεύη χρήματα διά την δόξαν και τους τοιούτους αγώνας, και φοβείται να εξεγείρη μέσα του τας εξοδευτικάς επιθυμίας και να τας προσκαλέση εις βοήθειάν του και εις σύμπραξιν· πολεμεί λοιπόν με ολίγιστον μέρος από τα ιδικά του, πράγματι ολιγαρχικώς, και επομένως νικάται μεν πάντοτε, αλλά και πάντοτε μένει πλούσιος. – Έτσι είναι. – Θα αμφιβάλλωμεν λοιπόν ακόμη περί της πλήρους ομοιότητος, που υφίσταται μεταξύ της ολιγαρχουμένης πολιτείας και του φιλοχρημάτου και φειδωλού ανθρώπου; – Καθόλου.

– Έρχεται τώρα η σειρά της δημοκρατίας, να εξετάσωμεν πώς σχηματίζεται και ποίος είναι ο χαρακτήρ αυτής, ούτως ώστε, αφού γνωρίσωμεν και τον χαρακτήρα του ανθρώπου, που της ομοιάζει, να υποβάλωμεν και αυτόν υπό την κρίσιν μας. – Θα ακολουθήσωμεν δηλαδή και εις αυτό την ιδίαν μας μέθοδον. – Ιδού λοιπόν πώς γίνεται η μετάβασις από την ολιγαρχίαν εις την δημοκρατίαν, ένεκα της απληστίας

προς επαύξησιν της κεκτημένης περιουσίας, πράγμα το
οποῖον θεωρεῖται ὡς το ἀνώτατον ἀγαθόν ἐν τῇ ὀλιγαρχικῇ
πολιτείᾳ. – Πῶς γίνεται; – Επειδὴ οἱ ἄρχοντες ἐν αὐτῇ
οφείλουν το ἀξίωμα των εἰς τα μεγάλα των πλούτη, δὲν
τους συμφέρει νὰ περιορίσουν διὰ νόμου τὴν ἐλευθερίαν
των ἀσώτων νέων, ὥστε νὰ μὴν ἔχουν το δικαίωμα νὰ
σπαταλοῦν καὶ νὰ καταβροχθίζουν τὰς περιουσίας των, διὰ
νὰ ἀγοράζουν αὐτοὶ τα ἀγαθὰ των ἢ νὰ τους δανείζουν
με βαρεῖς τόκους καὶ τοιουτοτρόπως νὰ αὐξάνουν ἀκόμη
περισσότερον τα πλούτη των καὶ τὴν ὑπόληψίν των.
– Αναμφιβόλως. – Εἶναι ὅμως ἤδη φανερόν, ὅτι ἀδύνατον
συγχρόνως καὶ νὰ τιμούν τον πλούτον εἰς μίαν πόλιν, καὶ νὰ
ἐξασκούν τὴν ἐγκράτειαν καὶ τὴν σωφροσύνην, ἀλλὰ κατ'
ἀνάγκην ἢ το ἓνα θὰ παραμελοῦν ἢ το ἄλλο. – Ἐκτός πάσης
ἀμφιβολίας. – Παραμελοῦντες λοιπόν οἱ ἄρχοντες εἰς τὰς
ὀλιγαρχικὰς πολιτείας καὶ μὴ φροντίζοντες νὰ περιορίσουν
τὴν ἀκολασίαν, ἠνάγκασαν πολλοὺς, ἀνθρώπους ἴσως ἐκ
φύσεως ευγενῶν αἰσθημάτων, νὰ καταντήσουν εἰς τὴν
ἐσχάτην ἔνδειαν. – Μάλιστα. – Κάθηνται λοιπόν αὐτοὶ εἰς
τὴν πόλιν με το κέντρον ἑτοιμον καὶ ὠπλισμένοι, ἄλλοι μὲν
κατάχρεοι, ἄλλοι στερημένοι τα πολιτικά τους δικαιώματα,
ἄλλοι καὶ τα δύο μαζί, με τὴν καρδίαν γεμάτην ἔχθραν
καὶ ἐπιβουλήν ἐναντίον ἐκείνων, που ἐπλούτησαν με τα
λείψανα τῆς περιουσίας των, καὶ ἐναντίον ὅλων ἐν γένει
των πολιτῶν, τρέφοντες σχέδια γενικῆς ἀνατροπῆς των
πραγμάτων. – Ἔτσι εἶναι. – Ἐν τῷ μεταξύ οἱ χρηματισταί,

πεσμένοι με τα μούτρα εις τη δουλειά των, χωρίς να κάνουν πως τους προσέχουν καν αυτούς, περιμένουν τίνος από τους άλλους θα έλθη τώρα η σειρά να πέση εις τα νύχια των, διά να τον αφαιμάξουν, δανείζοντες εις αυτόν και λαμβάνοντες τόκους πολύ περισσοτέρους από το αρχικόν κεφάλαιον και αυξάνοντες τοιουτοτρόπως τον αριθμόν των πτωχών και των κηφήνων εις την {πόλιν}. – Πώς βέβαια να μην τον αυξάνουν; – Δεν εννοούν μολαταύτα ν' ανακόψουν την πρόοδον του κακού, που υποβόσκει, είτε απαγορεύοντες εις τους ιδιώτας, να διαθέτουν όπως τους φανή την περιουσίαν των, είτε και με ένα άλλο μέσον, διά του οποίου προλαμβάνονται όλα αυτά τα κακά. – Και ποίον είναι αυτό το μέσον; – Ένας νόμος, ο οποίος, ελλείψει του πρώτου, θα ηνάγκαζε τους πολίτας να είναι τίμιοι εις τας συναλλαγάς των· διότι αν ήθελέ τις ορίση τα τοιούτου είδους συμβόλαια να γίνονται επί κινδύνω των δανειστών, και η τοκογλυφία θα εξησκέιτο ολιγώτερον αναιδώς εις την πόλιν, και ολιγώτερα από αυτά τα κακά, που είπαμεν τώρα, θα ανεφύοντο εν αυτή. – Πολύ σωστά. – Ενώ τώρα οι άρχοντες δι' όλους αυτούς τους λόγους γίνονται αφορμή να περιέρχονται εις αυτήν την κατάστασιν οι υπήκοοί των· αυτοί δε οι ίδιοι και τα τέκνα των ζώντες βίον τρυφηλόν και μη γυμνάζοντες ούτε τα σώματα ούτε τας ψυχάς των, καταντούν μαλθακοί και ανίκανοι να αντισταθούν και εις τας ηδονάς και εις τας λύπας. – Πράγματι. – Αλλ' αφού αυτοί οι πατέρες δεν σκέπτονται τίποτε άλλο, παρά πώς να

αυξήσουν την περιουσίαν των, είναι δυνατόν να φροντίζουν περί αρετής περισσότερο από την τάξιν των πτωχών; – Όχι βέβαια.

– Λοιπόν, υπό τοιαύτας συνθήκας, όταν τύχη και ευρεθούν μαζί άρχοντες και υπήκοοι, είτε εις καμμίαν πορείαν, ή αποστολήν, ή εκστρατείαν κατά ξηράν ή θάλασσαν ως συστρατιώται ή συμπλωτήρες, ή εις οιανδήποτε άλλην περίστασιν και γνωρισθούν καλά μεταξύ των εις τους κινδύνους, βέβαια δεν θα έχουν λόγον οι πλούσιοι να περιφρονούν τους πτωχούς· αλλ' απεναντίας, όταν ένας πτωχός, ξερακιανός και ηλιοκαμμένος, τύχη να έχη παραστάτην εις τον πόλεμον κανένα πλούσιον, που δεν τον είδε ποτέ ο ήλιος και γεμάτον περιττά κρέατα και πάχη, και τον ιδή να λαχανιάζη και να μην ηξεύρη πώς να εξοικονομήση τον εαυτόν του, δεν νομίζεις πως θα σκεφθή αμέσως, ότι από την ιδικήν των την ανανδρίαν είναι πλούσιοι οι τοιούτοι, και δεν θα λένουν ο ένας του άλλου, όταν συναντώνται ιδιαιτέρως, ότι «οι άνθρωποί μας δεν αξίζουν τίποτε»; – Πολύ καλά το γνωρίζω, ότι αυτό πράγματι γίνεται.

– Λοιπόν, όπως ένα σώμα ασθενικόν δεν χρειάζεται παρά την ελαχίστην αφορμήν απέξω διά να πέση κάτω, ενίστε δε υφίσταται γενικήν διατάραξιν και χωρίς καμμίαν εξωτερικήν αιτίαν, το ίδιον και μία πολιτεία, ευρισκομένη εις την αυτήν κατάστασιν, αρκεί μικρά αφορμή, διά να αναστατωθή και παραδοθή εις τον εμφύλιον πόλεμον,

ὅταν ἢ οἱ πτωχοὶ επικαλεσθούν την βοήθειαν μιας δημοκρατουμένης πόλεως, ἢ οἱ πλούσιοι ολιγαρχουμένης, ενίστε δε και χωρίς να γίνη και αυτό. – Πολύ σωστά. – Και το πολίτευμα μεταβάλλεται εις δημοκρατικόν, όταν, μου φαίνεται, υπερισχύσουν οἱ πτωχοὶ και ἄλλους μεν φονεύσουν, ἄλλους δε εξορίσουν, και μοιράσουν με τους λοιπούς ἐξ ἴσου τας αρχάς και τα αξιώματα της πολιτείας [εκλεγομένων ως ἐπὶ το πλείστον των αρχόντων διὰ του κλήρου]. – Κατ' αὐτόν πράγματι τον τρόπον γίνεται η σύστασις της δημοκρατίας, είτε αν νικήσουν διὰ των ὀπλων οἱ πτωχοί, είτε αν οἱ πλούσιοι ἀπὸ φόβον αποφασίσουν να αποχωρήσουν μόνοι των εκ της πόλεως.

– Ποῖος λοιπόν θα εἶναι τώρα ο τρόπος της διοικήσεως, και ποῖα τα ἦθη της πολιτείας ταύτης; διότι εἶναι φανερόν ὅτι ἐξ αὐτῆς της εξετάσεως θα ευρεθῇ τοιούτος και ο δημοκρατικός ἄνθρωπος. – Βεβαίως – Λοιπόν εν πρώτοις ὅλοι των εἶναι ἐλεύθεροι, και επικρατεῖ εις την πολιτείαν πλήρης ἐλευθερία και παρρησία και ἐξουσία να κάμνη ο καθένας ὅ,τι θέλει. – Αὐτό τουλάχιστον λέγεται. – Ὅπου ὁμως ὑπάρχει αὐτή η ἐξουσία, εἶναι φανερόν ὅτι ἕκαστος πολίτης θα διαθέτῃ και θα κανονίζῃ τον βίον του κατ' ἀρέσκειαν. – Μάλιστα, φανερόν. – Επομένως θα ὑπάρχη εις αὐτήν την πολιτείαν μεγίστη ποικιλία ἀνθρωπίνων τύπων και χαρακτήρων. – Και πῶς ὄχι; – Μα την ἀλήθειαν κινδυνεύει να θεωρηθῇ η ωραιότερα ἀπὸ ὅλας τας πολιτείας αὐτή, καθὼς φόρεμα κεντημένον με πολυποίκιλα ἄνθη,

τοιουτοτρόπως στολισμένη και αυτή με παντοειδή ήθη και χαρακτήρας· και δι' αυτό ίσως, όπως τα παιδιά και αι γυναίκες θαυμάζουν την ποικιλίαν του στολισμού, να κρίνουν και οι πολλοί ωραιότεραν αυτήν την πολιτείαν. – Δεν δυσκολεύομαι να το πιστεύσω. – Και εις αυτήν την πολιτείαν είναι που ημπορεί κανείς να έλθη να διαλέξη το είδος του πολιτεύματος που του έρχεται εις τον λογαριασμόν. – Πώς αυτό; – Διότι περικλείει όλα τα είδη των πολιτευμάτων, χάρις εις την εξουσίαν που έχει ο καθένας να ζη όπως θέλει· και φαίνεται, πως αν ήθελε κανείς να χαράξη το σχέδιον μιας πολιτείας, όπως δα εκάμναμεν και ημείς τώρα, δεν θα έχη ανάγκην παρά να μεταβή εις μίαν δημοκρατουμένην πάλιν, όπως πηγαίνει κανείς εις την αγοράν ή εις το παντοπωλείον, και να διαλέξη το είδος της αρεσκείας του, σύμφωνα με το οποίον να εκτελέση το σχέδιόν του. – Ίσως πράγματι δεν θα του λείψουν πρότυπα.

– Δεν φαίνεται δε θαυμασία εκ πρώτης όψεως και πολύ χαριτωμένη η τοιαύτη διευθέτησις των πραγμάτων, ώστε να μην έχης την υποχρέωσιν να αναλαμβάνης καμμίαν δημοσίαν λειτουργίαν, όσην και αν έχης ικανότητα προς τούτο, ούτε πάλιν να υπόκεισαι εις καμμίαν εξουσίαν, εάν δεν θέλῃς, ούτε να πηγαίνης εις τον πόλεμον, ενώ οι άλλοι πηγαίνουν, ούτε να έχης ειρήνην, όταν έχουν οι άλλοι, εάν δεν το επιθυμής εσύ, ή, εάν κανείς νόμος σου αποκλείη το δικαίωμα να γίνης άρχων και δικαστής, εσύ μολαταύτα να γίνεσαι, εάν σου κατέβη εις το κεφάλι; – Ίσως πράγματι

εκ πρώτης όψεως. – Έπειτα, τι σου λέγει εκείνη ενίοτε η επιείκεια προς τους καταδικασμένους; ή δεν έτυχε ποτέ να ιδής εις τοιαύτην πολιτείαν ανθρώπους καταδικασθέντας εις θάνατον ή εις εξορίαν, να μένουν και να αναστρέφονται εν μέσω των άλλων, και ως να μην τον επρόσεχε ή τον έβλεπε κανείς, να περιφέρεται αρειμανίως εν μέση αγορά ως ήρως; – Και πολλούς μάλιστα είδα.

– Εκείνη δε η συγκαταβατικότητα των, η απηλλαγμένη και του ελαχίστου ίχνους μικρολογίας; εκείνη η καταφρόνησις προς όλας τας αρχάς, τας οποίας ημείς με τόσην σοβαρότητα και σεβασμόν πραγματευόμεθα, όταν εσχεδιάζαμεν την πόλιν μας, λέγοντες ότι, ουδέποτε, εκτός αν έχη τις τελείαν εκ φύσεως προδιάθεσιν, εκτός αν εκ παιδικής ηλικίας και εν μέσω των παιγνίων του ζη με τα παραδείγματα του καλού και ακολούθως σπουδάση επιμελώς όλα αυτά, είναι δυνατόν να γίνη κανείς ενάρετος και καλός άνθρωπος; με πόσην μεγαλοπρέπειαν ποδοπατή όλας αυτάς τας αρχάς και χωρίς διόλου να ενδιαφέρεται να γνωρίση με ποίαν προπαρασκευήν κατήλθεν εις το πολιτικόν στάδιον ο δείνα πολιτευόμενος, τον περιβάλλει με όλην του την εκτίμησιν και υποστήριξιν, αρκεί μόνον να διακηρύττη εκείνος ότι είναι φίλος και προστάτης των συμφερόντων του λαού! – Τι γενναία πράγματι συγκατάβασις! – Αυτά έχει και άλλα πολλά, όμοια πλεονεκτήματα η δημοκρατία και είναι, καθώς βλέπεις, πολίτευμα ευχάριστον, με μεγάλην ποικιλίαν και με τελείαν

αναρχίαν, αφού διανέμει την ισότητα ομοίως μεταξύ ίσων και ανίσων. – Πράγματα πολύ γνωστά μας λέγεις.

– Πρόσεξε τώρα και οποίος τις θα είναι ο χαρακτήρ του ατόμου εις μίαν δημοκρατίαν· ή θέλεις πρώτα να εξετάσωμεν, όπως το εκάμαμεν και διά το πολίτευμα, κατά ποίον τρόπον σχηματίζεται; – Μάλιστα. – Λοιπόν ως εξής κατά την ιδέαν μου· ο φιλοχρήματος εκείνος και ολιγαρχικός έχει υιόν, ο οποίος ανατραφείς υπό του πατρός του έχει τα ίδια αισθήματα με αυτόν. – Πώς όχι; – Και ούτος λοιπόν διά της βίας κατορθώνει και χαλιναγωγεί τας επιθυμίας του εκείνας, αι οποίαι χωρίς να του φέρουν κανένα κέρδος, απεναντίας είναι δαπανηραί, και δι' αυτό και ονομάζονται όχι αναγκαίαι. – Μάλιστα. – Θέλεις λοιπόν, διά να κάμωμεν σαφέστερα τα πράγματα, να ορίσωμεν πρώτα ποίας λέγομεν αναγκαίας επιθυμίας και ποίας όχι; – Θέλω. Αναγκαίαι λοιπόν επιθυμιαί δεν πρέπει να ονομασθούν δικαίως εκείναι, που δεν ημπορούμεν να τας αποφύγωμεν και των οποίων η ικανοποίησις μας είναι ωφέλιμος; διότι είναι φανερόν ότι και τα δύο αυτά είναι ανάγκαι επιβεβλημένα υπό της φύσεως. – Και πολύ μάλιστα. – Όστε έχομεν δίκαιον ν' αποδώσωμεν εις αυτάς τον χαρακτηρισμόν του αναγκαίου. – Βεβαίως. – Τι δε; εκείνας, από τας οποίας θα ημπορούσε κανείς να απαλλαχθή, αν το έκαμνε έργον του από νεαράς ηλικίας, και αι οποίαι κανένα καλον δεν μας κάμνουν που υπάρχουν, αλλά το εναντίον, δεν θα ήτο ορθόν, αν

ηθέλομεν τας ονομάση όχι αναγκαίας; – Πολύ ορθόν. – Να λάβωμεν τώρα ένα παράδειγμα και διά τα δύο είδη, διά να έχωμεν ένα τύπον αυτών; – Πρέπει βέβαια. – Λοιπόν, η επιθυμία του να φάγωμεν απλώς όσον χρειάζεται διά την υγείαν μας και την ευεξίαν ή και η επιθυμία ηρτυμένου φαγητού, δεν είναι αναγκαία; – Το νομίζω. – Και η μεν επιθυμία απλώς του να φάγωμεν είναι και διά τους δύο λόγους, νομίζω, αναγκαία, και διότι είναι ωφέλιμος και διότι χωρίς αυτό δεν μπορούμεν να ζήσωμεν. – Ναι. – Του δε ηρτυμένου φαγητού, εφ' όσον παρέχει κάποιαν ωφέλειαν διά την ευεξίαν μας. – Πολύ σωστά. – Πέραν όμως από αυτό η επιθυμία φαγητών ασυνηθίστων και αλλοκότων παρασκευασμάτων, επιθυμία βλαβερά μεν διά το σώμα, επιβλαβής δε και διά την σωφροσύνην και την νηφαλιότητα της ψυχής, και από της οποίας διά της καταλλήλου εκπαιδεύσεως δύνανται οι περισσότεροι εκ νεαράς ηλικίας να απαλλαχθούν, η τοιαύτη επιθυμία δεν δύναται δικαίως να ονομασθή όχι αναγκαία; – Και πολύ μάλιστα. – Μπορούμεν λοιπόν ακόμη αυτάς μεν να τας ονομάσωμεν και δαπανηράς, τας δε πρώτας επικερδείς, διότι χρησιμεύουν να μας κάμνουν ικανούς να εργαζώμεθα – Πώς όχι; – Δεν συμβαίνει δε το ίδιον και με τας ερωτικές και με όλας τας άλλας επιθυμίας; – Το ίδιον. – Εκείνον λοιπόν που ωνομάσαμεν προηγουμένως κηφήνα, δεν είναι αυτός που κυριαρχείται από τας τοιαύτας ηδονάς και επιθυμίας τας μη αναγκαίας, ενώ απεναντίας

ο φιλοχρήματος και ολιγαρχικός έχει μόνον τας αναγκαίας;
– Πώς όχι;

– Ας το εξηγήσωμεν λοιπόν τώρα εξ αρχής πώς από τον ολιγαρχικόν γίνεται ο δημοκρατικός· κατ' αυτόν τον τρόπον μου φαίνεται πως γίνεται το πράγμα ως επί το πλείστον.
– Πώς; – Όταν ένας νέος, ανατεθραμμένος, όπως ελέγαμεν, με την αγάπην του κέρδους και εν γένει αμελώς, γευθή άπαξ από το μέλι των κηφήνων και τύχη να συναναστραφή με τα δεινά και φοβερά εκείνα θηρία, που ημπορούν να του παρασκευάσουν ποικίλας και παντοειδείς ηδονάς, από αυτήν την στιγμήν, γνώριζε, αρχίζει να μεταβάλλεται η εν αυτώ ολιγαρχική φύσις εις δημοκρατικήν. – Κατ' ανάγκην.
– Και όπως η ολιγαρχική πολιτεία μεταβάλλει μορφήν, όταν την δημοκρατικήν μερίδα την βοηθήσουν έξωθεν σύμμαχοι των αυτών φρονημάτων, δεν μεταβάλλεται επίσης και ο νέος, όταν έξωθεν όμοιοι και συγγενείς επιθυμιαί, βοηθήσουν το έτερον είδος των εν αυτώ επιθυμιών;
– Βεβαιότατα. – Και εάν μεν σπένυση αφ' ετέρου προς βοήθειαν της εν αυτώ ολιγαρχικής μερίδος των επιθυμιών καμμία άλλη συμμαχία, ο πατέρας του δηλαδή και οι άλλοι οικείοι του με τας νουθεσίας των και τας επιπλήξεις των, τότε, νομίζω, συνάπτεται μέσα του πόλεμος σωστός μεταξύ των δύο μερίδων. – Πώς όχι; – Και άλλοτε μεν συμβαίνει να ηττηθή η δημοκρατική μερίς υπό της ολιγαρχικής, και τότε αι κακαί επιθυμιαί εν μέρει μεν τελείως εξαφανίζονται, εν μέρει δε εκδιώκονται εκ της ψυχής του νέου, μέσα εις την

οποίαν γεννάται το αίσθημα της εντροπής, και επανέρχεται τοιουτοτρόπως εις την ευθείαν οδόν. – Πράγματι συμβαίνει αυτό ενίοτε. – Πάλιν όμως μετ' ολίγον, εξ αιτίας της κακής ανατροφής, που έλαβε από τον πατέρα του, άλλαι επιθυμιαί ισχυρότεραι και περισσότεραι διαδέχονται εκείνας που κατώρθωσε να εξορίση. – Πράγματι και αυτό γίνεται συνήθως. – Τον παρασύρουν λοιπόν προς τας αυτάς κακὰς συναναστροφάς, και από την λαθραίαν αυτήν επιμιξίαν γεννώνται πλήθος νέων επιθυμιών μέσα του. Πώς όχι; Εις το τέλος όμως καταλαμβάνουν την ακρόπολιν της ψυχής νέου αντιληφθείσαι, ότι είναι κενή μαθήσεως και καλών έξεων και αληθινών αρχών, που χρησιμεύουν ως οι καλύτεροι φρουροί και φύλακες διά την διάνοιαν των θεοφιλών ανθρώπων. – Αναμφιβόλως. – Κρίσεις δε ψευδείς και δοξασίαι επιπόλαιαι και αλλαξονικαί αναβαίνουν και πιάνουν την θέσιν, που έπρεπε να κατέχουν εκείναι. – Αυτό γίνεται. Τότε λοιπόν δεν επιστρέφει και μένει διά παντός πλέον φανερά μαζί με τους λωτοφάγους εκείνους και αν τύχη να έλθη εκ μέρους των οικείων του καμμία ενίσχυσις εις την αντίθετον, την φειδωλήν μερίδα της ψυχής του, αι αλλαξονικαί δοξασίαι δεν κλείουν τας πύλας του εν αυτώ βασιλικού τείχους και ούτε εις αυτήν την επικουρίαν επιτρέπουν την είσοδον, ούτε θέλουν να ακούσουν τους λόγους, που φέρει πρεσβεία ανθρώπων πρεσβυτέρων και συνετών; αλλ' αφού εξησφάλισαν υπέρ εαυτών την νίκην με την βοήθειαν πλήθους ανωφελών επιθυμιών,

εκδιώκουν μεν ατίμως την εντροπήν ονομάζοντες αυτήν ηλιθιότητα, κυνηγούν με πολλούς προπηλακισμούς την σωφροσύνην, την οποίαν αποκαλούν ανανδρίαν, και στέλλουν εις εξορίαν την μετριότητα και ολιγάρκειαν, τας οποίας χαρακτηρίζουν ως χωριατοσύνην και προστυχίαν. – Αληθινά. – Αφού λοιπόν τοιουτοτρόπως απαλλάξουν από αυτάς και καθαρίσουν την ψυχήν του νέου, που επήραν εις την κατοχήν των και τον μνούν εις τα μεγάλα μυστήρια, τότε δα πλέον εισάγουν εις αυτήν, μετά μεγάλης και λαμπράς ακολουθίας και με στεφάνους εις την κεφαλήν, την αυθαιρεσίαν και την αναρχίαν και την ακολασίαν και την αναίδειαν, τας οποίας στολίζουν με εγκώμια και χαϊδευτικά ονόματα, αποκαλούντες την μεν αυθαιρεσίαν τρόπον του φέρεσθαι καθώς πρέπει, την αναρχίαν ελευθερίαν, την ακολασίαν μεγαλοπρέπειαν, και την αναίδειαν ανδρείαν. Δεν είναι πράγματι κατ' αυτόν τον τρόπον, που ένας νέος συνηθισμένος εκ παιδικής ηλικίας να ικανοποιή τας αναγκαίας μόνον επιθυμίας του, μεταβάλλει κατάστασιν και παραδίδεται με όλην την ελευθερίαν και την άδειαν εις τας μη αναγκαίας και ωφελίμους ηδονάς; – Με μεγάλην πράγματι ακρίβειαν και ζωηρότητα εξωγράφισες την μεταβολήν του.

– Ζη δε πλέον απ' εδώ κ' εμπρός ο τοιούτος χωρίς να κάμνη καμμίαν διάκρισιν μεταξύ των αναγκαίων και περιττών ηδονών, διά την ικανοποίησιν των οποίων δεν φείδεται ούτε χρημάτων, ούτε κόπου, ούτε χρόνου· αλλ' εάν

ἔχῃ τύχην και δεν παρασυρθή υπ' αὐτῶν μέχρι παροξυσμοῦ, με τον καιρόν δε και με την ηλικίαν, αφού κατευνασθή ὁπωσδήποτε ἡ τρικυμία των παθῶν, ανακαλέσῃ εκ της ἐξορίας μερικoύς εκ των φυγάδων και δεν παραδώσῃ μέχρι τέλους και ανεπιφυλάκτως τον εαυτὸν του εις τους ἐπεισελθόντας, αποκαθιστά τότε κάποιαν ισορροπίαν μεταξὺ των επιθυμιῶν του και παραδίδει ἐκάστοτε την διοίκησιν της ψυχῆς του εις την μερίδα την ὁποίαν ἤθελεν, οὕτως εἰπεῖν, εὐνοήσῃ ὁ κλήρος και πάλιν εις την ἄλλην, αφού κορεσθῇ με την πρώτην, χωρὶς να κάμνῃ διάκρισιν, ἀλλὰ την αὐτὴν εὐνοίαν τρέφων και διὰ τας δύο. – Πολύ σωστά. – Και δεν δέχεται, ἐννοεῖται, να ἀκούσῃ οὐδ' επιτρέπει την εἰσοδον εις το φρούριον, εἴαν ἔλθῃ ὁ ὀρθὸς λόγος να του εἴπῃ, ὅτι υπάρχουν δύο ειδῶν ἡδοναί, αἱ μεν ἀποτέλεσμα των καλῶν και χρηστῶν επιθυμιῶν, αἱ δε των πονηρῶν και φαύλων, και ὅτι τας μεν πρώτας οφείλει να ἐπιζητῇ και να ἐκτιμᾷ, τας δε ἄλλας να καταστέλλῃ και να δαμάξῃ· ἀποκρούει κάθε τοιαύτην εἰσῆγησιν και λέγει ὅτι πρέπει ὅλας ἐξ ἴσου να ἐκτιμᾷ. – Αὐτὸ βέβαια πρέπει να κάμνῃ εις την κατάστασιν, που εὐρίσκεται.

– Περνᾷ λοιπὸν την ζωὴν του ἡμέραν με την ἡμέραν κατ' αὐτὸν τον τρόπον χαριζόμενος εις την πρώτην, που θα του παρουσιασθῇ επιθυμίαν του· σήμερον παραδίδεται εις την μέθην και την διασκέδασιν, αὐριον εις την υδροποσίαν και την αυστηροτέραν δίαιταν, ἄλλοτε εις την ἀργίαν και την τελείαν ἀμεριμνησίαν των πάντων, και ἄλλοτε τάχα

εγκύπτει εις την φιλοσοφίαν· το συχνότερον πολιτεύεται, ανέρχεται επί του βήματος και ό,τι φθάση λέγει και κάμνει· και άν ποτε ζηλώση την πολεμικήν δόξαν, επιδίδεται εις τα πολεμικά, άλλοτε πάλιν ζηλεύει τους επιχειρηματίας, και ιδού αυτός τοιούτος· και εν γένει καμμίαν τάξιν δεν έχει εις την ζωήν του, ούτε εννοεί να στενοχωρηθή από τίποτε, και αυτόν τον βίον εξακολουθεί μέχρι τέλους, τον οποίον ονομάζει ευχάριστον, ελεύθερον και μακάριον. Θαυμάσια εξεικόνισες τον χαρακτήρα του φίλου της ισονομίας. – Χαρακτήρα πολυσύνθετον, ο οποίος ενώνει εν εαυτώ ποικιλίαν ηθών και χαρακτήρων, όπως και εκείνη η δημοκρατική πολιτεία· και δεν είναι παράδοξον να τον ευρίσκουν πολλοί και πολλάί αξιοζήλευτον, αφού περιέχει όλα τα είδη των πολιτευμάτων και των χαρακτήρων. – Έτσι είναι. – Δεν αντιστοιχεί λοιπόν προς την δημοκρατικήν πολιτείαν ο τοιούτος άνθρωπος, ώστε να τον ονομάσωμεν ορθώς δημοκρατικόν; – Αντιστοιχεί βέβαια.

– Μας υπολείπεται λοιπόν τώρα πλέον να διεξέλθωμεν το κάλλιστον είδος του πολιτεύματος και τον άριστον ανθρώπινον χαρακτήρα, την τυραννίδα και τον τύραννον. – Μάλιστα. – Ας ίδωμεν λοιπόν, αγαπητέ φίλε, κατά ποίον τρόπον σχηματίζεται η τυραννίς· και ότι μεν την αρχήν της έχει από την δημοκρατίαν είναι σχεδόν φανερόν. – Βεβαίως. – Και άραγε κατά τον ίδιον τρόπον, που γίνεται από την ολιγαρχίαν η δημοκρατία, κατά τον ίδιον γίνεται και από την δημοκρατίαν η τυραννίς; – Πώς; – Εκείνο το οποίον εν τη

ολιγαρχία εθεωρήθη το ανώτατον αγαθόν, και εις το οποίον
εχρεώσται, είπαμεν, την γέννησίν της αύτη – ήτο δε τούτο
ο πλούτος· ή όχι; – Ναι. – Η απληστία λοιπόν του πλούτου
και η παραμέλησις όλων των άλλων προς απόκτησιν αυτού,
είναι εκείνο που επέφερε την καταστροφήν της. – Αλήθεια.
– Κατά τον ίδιον λοιπόν λόγον και η απληστία εκείνου,
που θεωρείται εν τη δημοκρατία το ανώτατον αγαθόν, δεν
επιφέρει και αυτής την καταστροφήν; – Και ποίον είναι
αυτό το αγαθόν; – Η ελευθερία· διότι αυτό θα ακούσης να
λέγουν εις μίαν δημοκρατουμένην πολιτείαν, ότι είναι το
καλύτερον πράγμα που υπάρχει, και δι' αυτό εις τοιαύτην
μόνον πολιτείαν αξίζει να ζη ένας, που είναι εκ φύσεως
ελεύθερος. – Πραγματικώς λέγεται και πολύ μάλιστα αυτός
ο λόγος. – Δεν είναι λοιπόν, και αυτό ακριβώς επρόκειτο
να είπω τώρα, η απληστία της ελευθερίας και η αδιαφορία
δι' όλα τα άλλα, που επιφέρει την κατάπτωσιν και αυτού
του πολιτεύματος και παρασκευάζει την ανάγκην της
τυραννίδος; – Πώς δηλαδή;

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.